

ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ ΚΑΤΑΔΙΚΟΥ ΣΤΟ ΜΕΛΑΘΡΟ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΕΟΚΑ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ – ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΕΙΣ - ΕΚΘΕΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

1. ΓΕΓΟΝΟΤΑ
2. ΝΟΜΟΣ/ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ
3. ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΕΙΣ
4. ΚΟΣΤΟΣ
5. ΑΣΦΑΛΕΙΑ

1. ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ο δικηγόρος του κατάδικου με επιστολή του ημερομηνίας 3.3.2017 ζήτησε να επιτραπεί από τις Φυλακές στον πελάτη του να εξεταστεί από ιδιώτη γιατρό στην παρουσία Ιατρικού Λειτουργού ή Κυβερνητικού γιατρού.

Στη συνέχεια στη 21.3.2017, μετά την εξέταση που έγινε, ο δικηγόρος ζήτησε και υπέβαλε αντίστοιχες εκθέσεις και πιστοποιητικά για σύγκληση Ιατροσυμβουλίου.

Την επομένη μέρα, η Διευθύντρια Φυλακών ζήτησε από την Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας τη σύγκληση Ιατροσυμβουλίου, το οποίο να αποτελείται

από τις ειδικότητες που αναφέρονται στην επιστολή του δικηγόρου, περιλαμβανομένου και του αιτήματος οδοντιατρικής θεραπείας.

Η πρώτη έκθεση του Ιατροσυμβουλίου στάληκε στις 7.4.2017 στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου μας με κοινοποίηση στις Φυλακές. Στις 3.5.2017 πήραμε νέα έκθεση του ίδιου Ιατροσυμβουλίου στην οποία επισημαίνεται ότι η παραμονή του στο χώρο των Φυλακών θα συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο και θα δημιουργούσε προβλήματα στην υγεία του.

Στις 8.5.2017 ζητήθηκε από το Ιατροσυμβούλιο να δώσει τη γνώμη του για το Ιατρικό Κέντρο που θα ενδείκνυτο σε κάθε περίπτωση να παραπεμφθεί ο συγκεκριμένος κατάδικος και για τη χρονική περίοδο που θα παρέμενε σε αυτό.

Στις 10.5.2017 λάβαμε την τρίτη έκθεση του Ιατροσυμβουλίου, στην οποία αναφέρεται ότι το πλέον κατάλληλο για νοσηλεία και αποκατάσταση του ίδρυμα ήταν το Μέλαθρο Αγωνιστών ΕΟΚΑ, και αυτή θα έπρεπε να αρχίσει το συντομότερο δυνατόν.

Στις 15.5.2017 ζήτησα από τη Διευθύντρια των Φυλακών τις απόψεις της για το χειρισμό του θέματος και τον τρόπο ανταπόκρισης στις συστάσεις του Ιατροσυμβουλίου.

Στην απάντηση της, με ημερομηνία 16.5.2017, η Διευθύντρια των Φυλακών εισηγήθηκε την εφαρμογή του Κανονισμού 72(2) και επισήμανε ότι το κόστος για την παραμονή του στο Μέλαθρο Αγωνιστών θα ανήρχετο στα €480,000 για ένα χρόνο. Στην ίδια επίσης επιστολή αναφέρεται ότι στην Έκθεση του Ιατροσυμβουλίου δεν είχαν διευκρινιστεί οι τυχόν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία του και σημείωσε ότι θα έπρεπε να ζητηθεί γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα κατά πόσον η συγκεκριμένη περίπτωση εμπίπτει στις πρόνοιες της Νομοθεσίας.

Ως αποτέλεσμα της επιστολής της Διευθύντριας των Φυλακών, στις 16.5.2017 ζήτησα από το Ιατροσυμβούλιο διευκρινίσεις αναφορικά με την απόφαση του, ώστε να διαπιστωθεί αν στην προκειμένη περίπτωση εφαρμόζεται η παράγραφος

(1) ή η παράγραφος (2) του Κανονισμού 72. Ειδικότερα, ζήτησα να διευκρινιστεί αν η απαιτούμενη θεραπεία αποκατάσταση του ασθενή/κατάδικου, στο βαθμό που αυτή κρίθηκε αναγκαία από το Ιατροσυμβούλιο, καθώς και οι εξειδικευμένες επεμβάσεις που είναι αναγκαίες για την ιατρική του φροντίδα, όπως περιγράφονται στην έκθεση του, μπορούν να προσφερθούν από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες. Στην ίδια επιστολή επισήμανα ότι η παραπομπή του κρατούμενου στο Μέλαθρο Αγωνιστών μπορεί να γίνει μόνο αν η θεραπευτική αγωγή δεν μπορεί να προσφερθεί από Κυβερνητικές Υπηρεσίες.

Σε απάντηση της επιστολής μου, το Ιατροσυμβούλιο με την τέταρτη έκθεση του ημερομηνίας 18.5.2017, διευκρίνισε ότι το καλύτερο Ίδρυμα για σκοπούς της θεραπείας είναι το Μέλαθρο Αγωνιστών ΕΟΚΑ και ότι το εντατικό πρόγραμμα ιατρικής φροντίδας δεν μπορούσε να προσφερθεί στα δημόσια νοσηλευτήρια. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι στην περίπτωση του το πλέον κατάλληλο για νοσηλεία, θεραπεία και αποκατάστασή του Ίδρυμα είναι το Μέλαθρο Αγωνιστών.

Επισημαίνεται ότι οι τέσσερις εκθέσεις/ γνωματεύσεις εκδόθηκαν από το ίδιο Ιατροσυμβούλιο, με την ίδια σύνθεση εξειδικευμένων ιατρών.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω εκθέσεων του Ιατροσυμβουλίου και των διευκρινιστικών επιστολών που αντηλλάγησαν, στις 25.5.2017 δόθηκαν οδηγίες στη Διεύθυνση των Φυλακών να εφαρμόσουν την παράγραφο (1) του Κανονισμού 72, αφού το Ιατροσυμβούλιο ήταν το μόνο αρμόδιο να κρίνει τα ιατρικά θέματα.

Στις 30.5.2017, η Διεύθυνση των Φυλακών ενημέρωσε το Υπουργείο ότι υπήρξε συμμόρφωση με τις οδηγίες μας, αφού έλαβαν υπόψη την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου και την κήρυξη του δωματίου στο Μέλαθρο ως φυλακή.

Η απόφαση για παραπομπή του κατάδικου σε ιδιωτική κλινική, λήφθηκε από το Ιατροσυμβούλιο και η αιτιολογία της απόφασης υποστηρίζεται από τις τέσσερις εκθέσεις του, καταλήγοντας ότι ο κρατούμενος χρειάζεται εντατικό πρόγραμμα θεραπείας ..... που δεν μπορεί να προσφερθεί στα δημόσια

νοσηλευτήρια και ότι το πλέον κατάλληλο ίδρυμα για το σκοπό αυτό είναι το Μέλαθρον Αγωνιστών ΕΟΚΑ.

Η απόφαση για παραπομπή κατάδικου σε ιδιωτική κλινική, σύμφωνα με τον Κανονισμό 72, θα έπρεπε να εγκριθεί από την Διευθύντρια Φυλακών. Ως Υπουργός, έχοντας υπόψη ότι η αρμοδιότητα της Διευθύντριας είναι μόνο εγκριτική, ασκώντας τις εποπτικές αρμοδιότητες που του αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα και τον Νόμο, υπό το φως της απόφασης του Ιατροσυμβουλίου και στο πλαίσιο εφαρμογής του Κανονισμού 72(1), εξελικτικά πρότρεψε/ παραίνεσε με παρακλήσεις/ έδωσε οδηγίες στη Διευθύντρια να αρχίσει την διαδικασία παραπομπής, εφόσον συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του Κανονισμού και η Διευθύντρια είχε υποχρέωση να εγκρίνει την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου, αφού η εγκριτική αρμοδιότητα της μετατρέπεται σε δέσμια αρμοδιότητα.

Η Διευθύντρια, παρόλο ότι αναρμόδια αμφισβήτησε τις εκθέσεις του Ιατροσυμβουλίου παραπέμποντας σε ειδικές αναφορές των εκθέσεων, αφού η αρμοδιότητα που της παραχωρείται από τον Κανονισμό είναι να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την παραπομπή, και επιδεικνύοντας κωλυσιεργία στην προώθηση της αναγκαία διαδικασίας παραπομπής, τελικά ενέκρινε και επέτρεψε την παραπομπή, ισχυριζόμενη ότι αυτό έγινε μετά από οδηγίες του Υπουργού.

Για τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του Υπουργού και του Γενικού Διευθυντή στην συγκεκριμένη υπόθεση, καθώς και τις ευθύνες και αρμοδιότητες της Διευθύντριας, του ιατρικού λειτουργού και του Ιατροσυμβουλίου, θα αναφερθώ στη συνέχεια αξιοποιώντας και παραπέμποντας σε αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου και στην εθνική μας νομοθεσία και αποφεύγοντας σε κατάληξη που στηρίζεται μόνο σε προσωπικές απόψεις.

Συμπέρασμα από τις εκθέσεις του Ιατροσυμβουλίου

Το Ιατροσυμβούλιο με τις Γνωματεύσεις του έκρινε ότι ο συγκεκριμένος κατάδικος θα έπρεπε να υποβληθεί σε θεραπεία το συντομότερο δυνατό, ότι η παραμονή του στις Κεντρικές Φυλακές, για τους λόγους που επεξηγούνται, είναι παράγοντας

αυξημένου κινδύνου ....., ότι το εντατικό πρόγραμμα ....., όπως αυτό είχε καθοριστεί από το Ιατροσυμβούλιο, δεν μπορούσε να προσφερθεί από Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες, ότι το πιο κατάλληλο Κέντρο για ..... είναι το Μέλαθρο Αγωνιστών και ότι λόγω της παραμονής του σε αυτό, η οδοντική θεραπεία θα έπρεπε να γίνει σε συγκριμένη Ιατρική Κλινική στη Λεμεσό.

Ο λόγος που παραπέμφθηκε στο Μέλαθρο είναι για ....., για την οποία θα έπρεπε να υποβληθεί σε εντατικό πρόγραμμα ..... και φυσιοθεραπείας που δεν μπορεί να προσφερθεί στα δημόσια νοσηλευτήρια και όχι για την οδοντική φροντίδα, όπως παραπλανητικά λέχθηκε.

2. ΝΟΜΟΣ/ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ

Εφαρμογή του Κανονισμού 72

Διευκρινίζεται ότι η παραπομπή σε ιδιωτική κλινική σύμφωνα με την παράγραφο (1) διακρίνεται από την παραπομπή σύμφωνα με την παράγραφο (2). Η παράγραφος (2) εφαρμόζεται, στις περιπτώσεις που παρά το γεγονός ότι η αιτούμενη θεραπεία προσφέρεται από Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες, ο κρατούμενος ζητεί να παραπεμφθεί σε ιδιωτική κλινική και νοουμένου ότι ο ίδιος θα καταβάλει τα έξοδα. Στις περιπτώσεις αυτές, η Ιδιωτική Κλινική πρέπει να βρίσκεται στα όρια της ευρύτερης αστικής περιοχής Λευκωσίας.

Η παράγραφος (1) εφαρμόζεται για τις περιπτώσεις που η αναγκαία θεραπευτική αγωγή δεν προσφέρεται από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες, ανεξάρτητα αν ο κρατούμενος θα καταβάλει ή όχι τα έξοδα, και ανεξάρτητα που βρίσκεται η ιδιωτική κλινική. Στην περίπτωση μας, εφαρμόζεται η παράγραφος (1) αφού η αναγκαία θεραπευτική αγωγή, όπως αυτή έχει καθοριστεί και στο βαθμό που επιβάλλεται να προσφέρεται, σύμφωνα με τις εκθέσεις του Ιατροσυμβουλίου, δεν προσφέρεται από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες. Όλες οι προϋποθέσεις της παραγράφου (1) συντρέχουν στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Αρμοδιότητα Διευθυντή Φυλακών

Η αρμοδιότητα του Διευθυντή Φυλακών, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κανονισμού 72, να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την παραπομπή κρατούμενου σε ιδιωτική κλινική, διακρίνεται από την αποφασιστική ή κυριαρχική αρμοδιότητα οργάνου.

Σύμφωνα με την νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου (στην απόφαση **Φοίβη Κατσούρη ν ΚΟΤ, Α.Ε. 69/2010, ημερ. 9/6/2013**), η αρμοδιότητα για έγκριση δεν μπορεί να μετατοπίσει ή να μεταθέσει την αποφασιστική αρμοδιότητα άλλου οργάνου. Στη προκειμένη περίπτωση, το δικαστήριο έκρινε ότι η εγκριτική αρμοδιότητα του Υπουργικού Συμβουλίου δεν μπορούσε να μετατοπίσει την αρμοδιότητα του ΚΟΤ και στην υπό αναφορά υπόθεση, η αρμοδιότητα της Διευθύντριας είναι μόνο εγκριτική και δεν μπορούσε να μετατοπίσει την αποφασιστική αρμοδιότητα του Ιατροσυμβουλίου.

Το όργανο που έχει αρμοδιότητα έγκρισης, μπορεί να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την πράξη που υπόκειται σε έγκριση, όχι όμως και να την τροποποιήσει, εκτός αν η αρμοδιότητα για τροποποίηση προβλέπεται ρητά από τις σχετικές διατάξεις (**Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, έκτη έκδοση, 1993, σελ. 144, Παντελή ν. Δημοκρατίας, Υποθ. Αρ. 808/92, ημερ. 10.5.1994**. Βλέπε επίσης **Δημοτικό Συμβούλιο Λάρνακας κ.α. ν. Mobil Oil (Cyprus) Ltd κ.α.(1996) 3 Α.Α.Δ. 294**. Αναφορικά με τη φύση της έγκρισης από ένα όργανο της άσκησης διοικητικής αρμοδιότητας που αποδίδεται σε άλλο διοικητικό όργανο, βλέπε **Χατζηβασιλείου ν. Κ.Ο.Α., Υποθ. Αρ. 648/91, ημερ. 30.4.1993, Δημοκρατία ν. Χανιάν ανηλίκου, Α.Ε. 1990, ημερ. 18.9.1998** και **Αλίκη Γεωργίου ν. Συμβουλίου Αποχτεύσεων Λάρνακας κ.α., Υποθ. Αρ. 919/93, ημερ. 4.2.2000**).

Στην περίπτωση μας η αποφασιστική αρμοδιότητα ανήκει στο Ιατροσυμβούλιο, το οποίο μπορεί να αποφασίσει την παραπομπή κατάδικου σε ιδιωτική κλινική, και σύμφωνα με την παράγραφο (1) του Κανονισμού 72, ο Διευθυντής δύναται να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την απόφαση του

Ιατροσυμβουλίου για παραπομπή του κατάδικου και να καθορίσει τους όρους και τις προϋποθέσεις της παραπομπής. Συνεπώς ο Διευθυντής δεν έχει από τον Κανονισμό αρμοδιότητα να αναθεωρήσει ή τροποποιήσει την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου, δηλαδή δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα αλλά δέσμια αρμοδιότητα.

Αναλύοντας την εγκριτική αρμοδιότητα του Διευθυντή, όπως καθορίζεται στον Κανονισμό 72, διαπιστώνουμε ότι, εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για εφαρμογή της παραγράφου (1), ο Διευθυντής εγκρίνει την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου και καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της παραπομπής σε Ιδιωτική Κλινική, ενώ με την παράγραφο (2) ο Διευθυντής δύναται να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την απόφαση για παραπομπή του κρατούμενου, για σοβαρούς λόγους ασφάλειας ή γιατί δεν υπάρχει το διαθέσιμο προσωπικό.

Συνεπώς, σε περίπτωση που συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου (1), δηλαδή, ότι η αναγκαία θεραπευτική αγωγή δεν μπορεί να προσφερθεί από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες και το Ιατροσυμβούλιο αποφασίσει την παραπομπή του σε ιδιωτική κλινική, τότε ο Διευθυντής οφείλει να εγκρίνει την απόφαση για παραπομπή, δηλαδή η αρμοδιότητα του μετατρέπεται σε δέσμια αρμοδιότητα. Σύμφωνα με την έκθεση του Ιατροσυμβουλίου οι υπό αναφορά δύο προϋποθέσεις, συντρέχουν στην περίπτωση μας και συνεπώς η αρμοδιότητα έγκρισης της παραπομπής ήταν δέσμια, δηλαδή υποχρεωτική.

Είναι στα πλαίσια αυτά που ο Γενικός Διευθυντής με την επιστολή του ημερομηνίας 19.5.2017 ζήτησε από τη Διευθύντρια των Φυλακών να δώσει την απαιτούμενη έγκριση για την παραπομπή του συγκεκριμένου κρατούμενου στο Ιδιωτικό Κέντρο, επεξηγώντας τους λόγους για τους οποίους εφαρμοζόταν η παράγραφος (1), αντί η παράγραφος (2) του Κανονισμού 72.

3. ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Πριν σχολιάσω το περιεχόμενο των γνωματεύσεων της Εισαγγελέως και με πλήρη σεβασμό στη Νομική Υπηρεσία και στον Προϊστάμενο της, θεωρώ αναγκαίο να

επισημάνω ότι και οι τρεις γνωματεύσεις δεν υποστηρίζονται από οποιανδήποτε νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία ακολουθείται και εφαρμόζεται παράλληλα με τον τυπικό νόμο στο δίκαιό μας, και γι' αυτό θα μπορούσε να θεωρηθούν ότι είναι μετέωρες σε οποιαδήποτε διαφορετική άποψη που υποστηρίζεται από τη νομολογία.

Αν οι γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα είναι υποχρεωτικές για τον υπουργό; Περαιτέρω, προτού αναφερθώ στα επιμέρους σημεία των γνωματεύσεων θα ήθελα να απαντήσω στο ερώτημα, αν οι γνωματεύσεις του Γενικού Εισαγγελέα και κατ' επέκταση των δικηγόρων της Νομικής Υπηρεσίας είναι υποχρεωτικές για τον Πρόεδρο, το Υπουργικό Συμβούλιο και τους υπουργούς, παραπέμποντας σε νομολογία του Δικαστηρίου.

Το θέμα έχει απασχολήσει την Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην γνωστή απόφαση **Προέδρου της Δημοκρατίας ν Βουλής των Αντιπροσώπων, Αναφορά 1/2012, (2013) 3 ΑΑΔ, 178**, στην οποία κρίθηκε ότι «Το γεγονός ότι σύμφωνα με το Άρθρο 113 του Συντάγματος ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας καθίσταται ο νομικός σύμβουλος του Προέδρου, δε συνεπάγεται, κατά την κρίση μας, και υποχρέωση εκ μέρους του Προέδρου να δεχθεί την άποψη του, ιδιαιτέρως όπου, όπως στην παρούσα περίπτωση, αυτό θα του στερούσε δικαίωμα που έχει, με βάση το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας».

Στην περίπτωση μας, οι απόψεις που εκτίθενται στις γνωματεύσεις της Εισαγγελέως δεν συνεπάγονται την υποχρέωση του Υπουργού να δεχτεί την άποψη της, ιδιαίτερα όταν αυτές εμποδίζουν τον Υπουργό να ασκήσει τις διοικητικές λειτουργίες που του αναγνωρίζονται σύμφωνα με το Άρθρο 58(2)(α) του Συντάγματος.

Ανεξάρτητα από τη θέση ότι δεν συνεπάγεται υποχρέωση στον Υπουργό να δεχτεί τις απόψεις που αναφέρονται στις γνωματεύσεις και με πλήρη σεβασμό στη Νομική Υπηρεσία και στον Προϊστάμενο της, είμαι υποχρεωμένος να σχολιάσω τις γνωματεύσεις της Εισαγγελέως της Δημοκρατίας, στις οποίες στην ουσία, εκτός

από την γνώμη της αν εφαρμόζεται η παράγραφος (1) ή παράγραφος (2) του Κανονισμού 72, εγείρονται διάφορα ζητήματα για τα οποία θα αναφερθώ στη συνέχεια.

Γνωμάτευση επί του εφαρμοστέου Κανονισμού

Η ευπαίδευτος Εισαγγελέας στη γνωμάτευση της με ημερ. 31.5.2017 επισημαίνει ότι «έχω την γνώμη ότι το Ιατροσυμβούλιο φαίνεται να αγνοεί τις πρόνοιες του Κανονισμού 72(2), όταν παραπέμπει τον κρατούμενο σε ιδιωτική κλινική στη Λεμεσό, λαμβάνοντας υπόψη ότι το οικονομικό κόστος της νοσηλείας θα το επωμιστεί ο ίδιος». Και συνεχίζει λέγοντας ότι ο Κανονισμός 72(1) εφαρμόζεται «σε περίπτωση που η αναγκαία θεραπευτική αγωγή δεν μπορεί να προσφερθεί από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες».

Στη συγκεκριμένη περίπτωση τι έχουμε; Το Ιατροσυμβούλιο με την 4^η έκθεσή του (το περιεχόμενο της οποίας δεν σχολιάζεται στην γνωμάτευση) βεβαιώνει ότι η αναγκαία θεραπευτική αγωγή δεν μπορεί να προσφερθεί από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες και ότι κατάλληλο Ίδρυμα είναι το Μέλαθρο Αγωνιστών ΕΟΚΑ.

Στη γνωμάτευσή, δεν έχει ληφθεί υπόψη ότι η παράγραφος (2) εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που, αν και η θεραπεία προσφέρεται από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες, ο κρατούμενος επιθυμεί να τύχει θεραπείας σε ιδιωτική κλινική της επιλογής του, υπό την προϋπόθεση ότι τα ιατρικά έξοδα θα βαρύνουν τον ίδιο.

Το ουσιαστικό κριτήριο εφαρμογής της παραγράφου (1) ή της παραγράφου (2) είναι αν η αναγκαία θεραπεία προσφέρεται από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες και όχι αν το οικονομικό κόστος θα το επωμιστεί ο ίδιος. Το οικονομικό κόστος δεν συνιστά προϋπόθεση για εφαρμογή της παραγράφου (1), αφού ο κρατούμενος σύμφωνα με το Ν. 40/78 είναι δικαιούχος χορήγησης παροχών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και δεν έχει υποχρέωση να καταβάλει το κόστος θεραπείας. Πολύ ορθά το οικονομικό κόστος συνιστά προϋπόθεση για σκοπούς εφαρμογής της παραγράφου (2), αφού η αναγκαία θεραπεία προσφέρεται από τις

Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες και ο κρατούμενος επιλέγει να τύχει θεραπείας σε ιδιωτική κλινική.

Καταλήγοντας, συμφωνώ με την θέση της Εισαγγελέως ότι η παράγραφος (1) εφαρμόζεται σε περίπτωση που η αναγκαία θεραπευτική αγωγή δεν μπορεί να προσφερθεί από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση μας, έστω και αν ο κρατούμενος προσφέρθηκε να επωμιστεί τα έξοδα, αντί να τα επωμιστεί το Κράτος, αφού είναι δικαιούχος. Δηλαδή ακόμη και να μην προσφερόταν να πληρώσει το κόστος θεραπείας θα έπρεπε να εφαρμοστεί η παράγραφος (1) του Κανονισμού 72. Με τα πιο πάνω απαντώνται και τα αντίστοιχα ερωτήματα του Γενικού Ελεγκτή.

Αμφισβήτηση περιεχομένου των γνωματεύσεων του Ιατροσυμβουλίου

Σχολιάζοντας επίσης το περιεχόμενο της πρώτης γνωμάτευσης, θα ήταν ορθότερο και σύμφωνα με όσα έχω αναφέρει για την εγκριτική αρμοδιότητα του Διευθυντή Φυλακών, να διευκρινίσω για ακόμη μια φορά ότι, σύμφωνα με τον Κανονισμό 72 το περιεχόμενο της έκθεσης του Ιατροσυμβουλίου δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από οποιονδήποτε, εκτός από άλλο Ιατροσυμβούλιο. Γι' αυτό οι οποιεσδήποτε αναφορές στη γνωμάτευση, σε ασάφειες ή αντιφάσεις μεταξύ των τεσσάρων εκθέσεων του Ιατροσυμβουλίου, δεν μπορούν να εκλαμβάνονται ότι αμφισβητούν την ιατρική γνώμη των γιατρών διαφορετικών ιατρικών ειδικοτήτων, μελών του Ιατροσυμβουλίου.

Συνεπώς, να θεωρήσουμε ότι το πρώτο ζήτημα, που είναι η αναφορά στη γνωμάτευση της ευπαιδύτου Εισαγγελέως ότι «στις τέσσερις αποφάσεις του Ιατροσυμβουλίου διαπιστώνονται ασάφειες και αντιφάσεις, όσον αφορά την δυνατότητα παροχής της αναγκαίας θεραπευτικής αγωγής από τις κυβερνητικές υπηρεσίες» δεν στοχεύουν να αμφισβητήσουν την γνώμη και την απόφαση των ιατρών διαφορετικών ιατρικών ειδικοτήτων, και μάλιστα των Διευθυντών Ιατρικών Κλινικών.

Γι' αυτό το λόγο, θεωρώ ότι κανένας μη ιατρός και μάλιστα αντίστοιχων ειδικοτήτων μπορεί να κρίνει και σχολιάζει τις γνωματεύσεις ενός συλλογικού οργάνου το οποίο θεωρείται η ανώτερη ιατρική αυθεντία στο τόπο μας. Συνεπώς, ένας νομικός, όπως εγώ ή οποιοσδήποτε άλλος, δεν θα μπορούσε να αμφισβητεί την αιτιολογημένη γνώμη ή απόφαση ενός Ιατροσυμβουλίου, χωρίς οποιαδήποτε παραπομπή σε εξειδικευμένη ιατρική γνώμη ή και γνώση.

Κήρυξη Φυλακής

Επειδή γενικός γίνεται ακροθιγώς αναφορά στη κήρυξη του δωματίου σε φυλακή, θεωρώ σκόπιμο να διευκρινίσω προς γνώση όλων ότι, η αρμοδιότητα για κήρυξη ή κατάργηση Φυλακής ανήκει στον Υπουργό, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Νόμου, είναι αποκλειστική αρμοδιότητά του και δεν υπόκειται σε όρους και προϋποθέσεις.

Η κήρυξη σε φυλακή έγινε για να διευκολυνθεί η εφαρμογή του Νόμου και των Κανονισμών των Φυλακών.

Τα άλλα ζητήματα από τη γνωμάτευση είναι:

(α) Ότι «δεν έχει εντοπίσει νομική πρόνοια που να επιτρέπει την εμπλοκή Ιατροσυμβουλίου στην παρούσα υπόθεση», δηλαδή έγκρινε ότι το Ιατροσυμβούλιο δεν ήταν αρμόδιο να υποβάλει έκθεση στα πλαίσια του Κανονισμού 72, αφού η πρόνοια του Κανονισμού αναφέρεται σε Ιατρικό Λειτουργό των Φυλακών και ότι παράνομα το Ιατροσυμβούλιο αποφάσισε την παραπομπή του,

(β) ότι αναρμόδια και/ή εκτός των εξουσιών τους ο Υπουργός και ο Γενικός Διευθυντής, προέτρεψαν ή έδωσαν οδηγίες για συμμόρφωση με την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου και την έναρξη διαδικασίας παραπομπής του κρατούμενου στο ιδιωτικό νοσηλευτήριο που προτείνεται από αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου (1) του Κανονισμού 72, και

(γ) ότι η αρμοδιότητα για οποιαδήποτε παραπομπή σε ιδιωτική κλινική ανατέθηκε στον Διευθυντή των Φυλακών από τον Κανονισμό 72.

Ιατροσυμβούλιο/ιατρικός λειτουργός που είναι ορισμένος στις Φυλακές

Είναι γεγονός ότι στον Κανονισμό 72 και γενικά στο Νόμο και τους Κανονισμούς των Φυλακών γίνεται αναφορά σε ιατρικό λειτουργό, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 2 του Νόμου, σημαίνει τον ιατρικό λειτουργό που ορίζεται από το Υπουργείο Υγείας για να υπηρετεί στις Φυλακές. Όμως, αυτός ο ιατρικός λειτουργός δεν κατέχει οργανική θέση στις Φυλακές, ούτε είναι αποσπασμένος σε αυτές, αλλά έχει τοποθετηθεί (όπως τοποθετείται κάθε ιατρικός λειτουργός σε ιατρικό κέντρο). Ο ιατρικός αυτός λειτουργός παραμένει να υπάγεται διοικητικά στις Ιατρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας.

Το ερώτημα που προκύπτει για σκοπούς εφαρμογής του Κανονισμού 72 είναι αν η αναφορά σε ιατρικό λειτουργό, σημαίνει τον ιατρικό λειτουργό που έχει οριστεί για να υπηρετεί στις Φυλακές και δεν έχει αποσπαστεί, για να προσφέρει υπηρεσίες σε καθημερινή βάση, ή αν περιλαμβάνει και τον ιατρικό λειτουργό που προσφέρει στις Φυλακές ειδικότητα ιατρικών υπηρεσιών. Τούτο γιατί μέχρι και προχθές, παρά το γεγονός ότι ο Κανονισμός αναφερόταν σε ιατρικό λειτουργό, στις περιπτώσεις που απαιτείτο εξειδικευμένη ιατρική θεραπεία, πάντοτε ή καλύτερα ήταν πρακτική να συγκαλείται Ιατροσυμβούλιο, όπως έγινε και στην υπό αναφορά περίπτωση, μετά από επιστολή της Διευθύντριας των Φυλακών.

Η ερμηνεία για σκοπούς εφαρμογής του Κανονισμού 72, διέπεται από την αρχή του ερμηνευτικού δικαίου ότι οι Κανονισμοί, όπως και ο Νόμος, για σκοπούς ερμηνείας διαβάζονται στην ολότητα τους (βλ. **Τριανταφυλλίδης κ.α. ν. Δημοκρατίας (1993) 3 Α.Α.Δ 429**). Σκοπός της ερμηνείας των Νόμων είναι η ανεύρεση της πρόθεσης του νομοθέτη μέσα από το κείμενο του Νόμου. Η ερμηνεία πρέπει να είναι τέτοια που να μην οδηγεί σε παράλογα αποτελέσματα αλλά στη λειτουργικότητα των Νόμων (βλ. **Π.Δ. Δαγτόγλου «Γενικό Διοικητικό Δίκαιο» (Τέταρτη Αναθεωρημένη Έκδοση) σελ.132 επ.**).

Βασικό στοιχείο είναι να διαβάσουμε την ολότητα των Κανονισμών που ρυθμίζουν την ιατρική περίθαλψη στις Φυλακές, αντί να περιοριστούμε σε ένα Κανονισμό,

όπως γίνεται στη γνωμάτευση, με κίνδυνο οι παρεχόμενες ιατρικές υπηρεσίες να οδηγηθούν σε παράλογα αποτελέσματα.

Οι ιατρικές υπηρεσίες που προσφέρονται στις Φυλακές είναι προέκταση Ιατρικών Υπηρεσιών της Δημοκρατίας. Λειτουργούν δηλαδή κατά τον ίδιο τρόπο που λειτουργούν τα τοπικά Ιατρικά Κέντρα σε όλη την Κύπρο. Επιπρόσθετα στον Κανονισμό 62 ρυθμίζεται ότι στις υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται και όλες οι ειδικότητες των ιατρικών υπηρεσιών. Συνεπώς, οι εξειδικευμένες ιατρικές υπηρεσίες, που προσφέρονται από ιατρούς λειτουργούς ειδικοτήτων, είναι μέρος των ιατρικών υπηρεσιών που προσφέρονται στις Φυλακές και προσφέρονται με βάση τον Κανονισμό 62, όπως προσφέρει τις υπηρεσίες του ο ιατρικός λειτουργός που ορίστηκε στις Φυλακές.

Οι αρμοδιότητες του ιατρικού λειτουργού που υπηρετεί στις Φυλακές, καθορίζονται στο Κανονισμό 63, αφορούν υπηρεσίες σε καθημερινή βάση και δεν περιλαμβάνουν τις εξειδικευμένες ιατρικές υπηρεσίες που προσφέρονται σύμφωνα με τον Κανονισμό 62. Η αναφορά στην παράγραφο (γ) του Κανονισμού 63 «να γνωματεύει για εισαγωγή των ασθενών κρατουμένων σε νοσηλευτικό ίδρυμα ή σε αναρρωτήριο ή σε παραπομπή σε ειδικό ιατρό», αφορά τις υπηρεσίες που προσφέρονται σε καθημερινή βάση και όχι όλες τις υπηρεσίες, όπως είναι οι ειδικότητες ιατρικών υπηρεσιών.

Συνεπώς θα πρέπει να διακρίνουμε τις καθημερινής βάσεως υπηρεσίες που προσφέρονται πρωτοβάθμια, από τις εξειδικευμένες υπηρεσίες που προσφέρονται από εξειδικευμένους ιατρικούς λειτουργούς.

Ο ισχυρισμός ότι ο κρατούμενος θα έπρεπε να αποταθεί στον ιατρικό λειτουργό προτού να παραπεμφθεί σε εξέταση από το Ιατροσυμβούλιο, ώστε ο ίδιος να τον παραπέμψει, βρίσκεται σε αντίθεση με τη διαδικασία που ο ίδιος και οι συνεργάτες του, καθώς και η Διευθύντρια των Φυλακών, έχουν καθιερώσει. Το αίτημα του κατάδικου για εξέταση από το Ιατροσυμβούλιο,

παραπέμφθηκε με επιστολή της Διευθύντριας, που υπογράφει ο λειτουργός, που έχει την ευθύνη του ιατρείου των Φυλακών.

Εύλογο είναι λοιπόν το ερώτημα, τι είναι εκείνο που υποχρέωσε τον ιατρικό λειτουργό να αλλάξει την πρακτική που ακολουθείτο μέχρι προχθές και η οποία είναι σύνομη με το Σχέδιο σύγκλησης των Επιτροπών Ειδικών Ιατρών (Ιατροσυμβούλια) που εφαρμόζεται από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες στις οποίες υπάγεται και με βάση τις οποίες παρέχει τις υπηρεσίες του στις Φυλακές. Ουδέποτε μέχρι σήμερα ηγέρθηκε τέτοιο ζήτημα, κατά τρόπο ώστε να διαχωρίζονται οι ιατρικές υπηρεσίες που προσφέρονται στις Φυλακές από τις Ιατρικές Υπηρεσίες της Δημοκρατίας.

Έχει δικαίωμα σύμφωνα με τους Κανονισμούς ή δυνατότητα σύμφωνα με τις Ιατρικές Υπηρεσίες της Δημοκρατίας, ο ιατρικός λειτουργός των Φυλακών να γνωματεύει ή να προσφέρει εξειδικευμένες ιατρικές υπηρεσίες, όπως είναι η υπό αναφορά περίπτωση; Φυσικά όχι, γιατί οι αρμοδιότητες του ιατρικού λειτουργού που ορίστηκε για να υπηρετεί στις φυλακές καθορίζονται στον Κανονισμό 63 και σε αυτές δεν περιλαμβάνονται η παροχή εξειδικευμένων ιατρικών υπηρεσιών. Συνεπώς, πώς είναι δυνατό ένας ανειδίκευτος ιατρός, που δεν έχει αρμοδιότητα από τους Κανονισμούς, να γνωματεύει για την θεραπευτική αγωγή ασθενούς/κρατούμενου, για την αναγκαία θεραπευτική αγωγή που θα πρέπει να υποβληθεί ο ασθενής/κρατούμενος, παρά τις εκθέσεις του Ιατροσυμβουλίου και των ειδικών ιατρών και αν θα πρέπει να παραπεμφθεί για θεραπεία σε ιδιωτική κλινική;

Προς ενημέρωσή σας, στις Φυλακές σήμερα υπηρετούν δυο έκτακτοι ιατροί, με πλήρη σεβασμό στην επιστημονική τους κατάρτιση, ο ένας είναι πτυχιούχος της Ιατρικής Σχολής πενταετούς φοίτησης χωρίς ειδικότητα και ο δεύτερος κατέχει ειδικότητα στην Ιατροδικαστική. Διερωτώμαι αν οι συγκεκριμένοι ιατρικοί λειτουργοί θα μπορούσαν να γνωματεύσουν ή και να αποφασίσουν για την θεραπεία ..... ή κατά πόσο αυτή είναι αναγκαία ή αν αυτή θα μπορούσε να προσφερθεί στις Κεντρικές Φυλακές ή ενόσω βρίσκεται στις Φυλακές;

Για το θέμα αυτό θα απαντήσουν οι Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες και όχι ένας νομικός ή οποιοσδήποτε άλλος, άλλης επιστήμης.

Εύλογο είναι το ερώτημα αν η γνωμάτευση ενός ιατρού χωρίς σχετική ειδικότητα, δυνατό να ανατρέψει αξιόπιστα τις γνωματεύσεις Ιατροσυμβουλίου αναφορικά:

- με τους κινδύνους που δυνατό να διέτρεχε η υγεία του κρατούμενου από λοιμώξεις ή επιπλοκές, όπως αναφέρεται και στις τέσσερεις εκθέσεις του Ιατροσυμβουλίου· και
- με τους κινδύνους που διατρέχει λόγω της παραμονής του στις φυλακές και αν η εντατική θεραπεία μπορεί να προσφερθεί ενόσω αυτός είναι στις φυλακές

Βέβαια η έκθεση του ιατρικού λειτουργού στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι το καλύτερο παράδειγμα που μπορεί να υπάρξει, για τους κινδύνους που μπορεί να διατρέξει ασθενής κρατούμενος από τις ερμηνείες αυτές του Νόμου και των Κανονισμών και ειδικότερα τις νοοτροπίες που επικράτησαν στην υπό αναφορά περίπτωση.

Πολλά από αυτά διέλαθαν της προσοχής της ευπαύδευτου Εισαγγελέως κατά την γνωμάτευση της, ούτε λήφθηκαν υπόψη στην έκθεση του Γενικού Ελεγκτή, δεν αξιολογήθηκαν τα παράλογα αποτελέσματα στα οποία δυνατό να οδηγήσει μια τέτοια ερμηνεία των Κανονισμών.

Οι ιατρικές υπηρεσίες που προσφέρονται στις Φυλακές, αποτελούν επέκταση των Ιατρικών Υπηρεσιών της Δημοκρατίας. Δηλαδή οι ιατρικές υπηρεσίες στις Φυλακές, προσφέρονται σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Ιατρικών Ιδρυμάτων και Υπηρεσιών (Ρυθμίσεις και Τέλη) Νόμου, που ρυθμίζει τις Ιατρικές Υπηρεσίες της Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τον Νόμο αυτό ιατρικός λειτουργός σημαίνει κάθε ιατρό στην υπηρεσία της Δημοκρατίας, συνεπώς ο ιατρικός λειτουργός που ορίστηκε στις Φυλακές εντάσσεται στη συγκεκριμένη κατηγορία και δεσμεύεται από τις διατάξεις και αυτού του Νόμου για τις Ιατρικές

Υπηρεσίες. Επισημαίνω ότι παραμένει να είναι λειτουργός των Ιατρικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας και στην διοικητική δομή αυτών.

Η γνωμάτευση ημερ. 9/6/2017 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εμπλοκή του Ιατροσυμβουλίου δεν προβλεπόταν από τον Κανονισμό και ότι δεν επιτρεπόταν να αποφασίσει. Βασιζόμενος στο συμπέρασμα στην πιο πάνω γνωμάτευση, ο Γενικός Ελεγκτής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η σύγκληση του Ιατροσυμβουλίου ήταν παράνομη.

Η σύγκληση του Ιατροσυμβουλίου γίνεται με βάση το Νόμο για τις Ιατρικές Υπηρεσίες, την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου που ρυθμίζει τη σύγκληση Ιατροσυμβουλίου στις περιπτώσεις των προσώπων που τελούν υπό κράτηση και το Σχέδιο για την Παροχή Υπηρεσιών Υγείας που δεν Προσφέρονται στο Δημόσιο Τομέα. Σύμφωνα με το περί Ιατρικών Υπηρεσιών Νόμο, το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφαση του δύναται να ορίσει τους όρους και τις προϋποθέσεις που ομάδες ή κατηγορίες οποιωνδήποτε προσώπων τυγχάνουν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου. Το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση με αρ. Α930/14 του 2014, και με σκοπό την αποφυγή κατάχρησης του δικαιώματος περίθαλψης στα κρατικά νοσηλευτήρια, αποφάσισε να εγκρίνει τη δημιουργία Ιατροσυμβουλίου για να εξετάζει και να αποφασίζει επί των αιτημάτων των ατόμων που τελούν υπό κράτηση για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και στο οποίο θα μετέχουν πέντε γιατροί διαφορετικών ειδικοτήτων.

Η νομιμότητα της Απόφασης για σύσταση Ιατροσυμβουλίου που θα αποφασίζει επί των αιτημάτων που αφορούν συγκεκριμένη ομάδα ή κατηγορία προσώπων, έχει αποτελέσει αντικείμενο γνωμάτευσης του Γενικού Εισαγγελέα, με ημερομηνία 24.9.2014, και σύμφωνα με την οποία «η νομιμότητα της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου τεκμαίρεται και κάθε πρόσωπο ή οργανισμός, το οποίο αναφέρεται σε αυτήν, οφείλει να συμμορφωθεί προς τις πρόνοιες της απόφασης. Εάν οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος, έχει επιφυλάξεις ως προς τη νομιμότητα της

σύστασης του Ιατροσυμβουλίου μπορεί να τις προσβάλει και να τις προωθήσει με οποιοδήποτε νόμιμο τρόπο ήθελε κρίνει πρέποντα».

Να υποθέσω ότι η γνωμάτευση με ημερομηνία 31.5.2017 στην οποία αναφέρεται η Εισαγγελέας ότι «δεν έχω εντοπίσει νομική πρόνοια που να επιτρέπει την εμπλοκή Ιατροσυμβουλίου στην παρούσα υπόθεση», συγκρούεται με την γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, που αναφέρεται ότι νόμιμα το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τη σύσταση Ιατροσυμβουλίου για τα πρόσωπα που τελούν υπό κράτηση;

Εφαρμόζοντας την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, η οποία εκδόθηκε νόμιμα, στις περιπτώσεις που απαιτείται η εξέταση αιτήματος προσώπου που τελεί υπό κράτηση, το Ιατροσυμβούλιο θα καλείται να αποφασίσει τόσο για το πρόβλημα υγείας του, όσο και αν θα μεταβεί σε κρατικό νοσηλευτήριο για νοσηλεία και παρακολούθηση. Εάν γίνει αποδεκτή η ερμηνεία που αποδίδει η ευπαίδευτος Εισαγγελέας στους Κανονισμούς, ότι δηλαδή μόνο ο ιατρικός λειτουργός που ορίζεται στις Φυλακές μπορεί να αποφασίσει κατά πόσο κρατούμενος θα μεταβεί στο κρατικό νοσηλευτήριο για νοσηλεία ή παρακολούθηση, θα είναι σε αντίθεση με την υπό αναφορά Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Το επιχείρημα του Γενικού Ελεγκτή στην σελίδα 37 της έκθεσης του ότι θα αξιολογεί περιστατικά που παραπέμπονται στο Υπουργείο Υγείας από τον ιατρικό λειτουργό δεν συνάδει με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, στην οποία ορίζεται ότι το Ιατροσυμβούλιο θα εξετάζει αιτήματα ατόμων που τελούν υπό κράτηση και όχι να αξιολογεί τα περιστατικά που θα του παραπέμπονται μετά από έκθεση του ιατρικού λειτουργού. Είναι εισήγηση μου ότι και αυτή η εισήγηση είναι αντίθετη με την γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, αφού νόμιμα αποφασίστηκε η συγκρότηση του Ιατροσυμβουλίου για να εξετάζει αιτήματα ατόμων και όχι εκθέσεις που θα παραπέμπονται κατ' επιλογή του ιατρικού λειτουργού.

Ο Γενικός Ελεγκτής στην ίδια παράγραφο εκφράζει τον προβληματισμό του «κατά πόσο αυτή (η Απόφαση) αφορά φυλακισμένους ή μόνο πρόσωπα που τελούν υπό

κράτηση με βάση διάταγμα του Δικαστηρίου, έστω και αν στη σελίδα 11, παράγραφος 5.6 της έκθεσης του γίνεται αναφορά στο σκεπτικό έκδοσης της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως αυτό επεξηγήθηκε από τον τότε Υπουργό Υγείας, και από το οποίο αβίαστα απαντάται ο προβληματισμός του. Ειδικότερα ο Υπουργός επισήμανε ότι η Απόφαση εκδόθηκε προς αποφυγή καταχρήσεων του δικαιώματος περίθαλψης στα κρατικά νοσηλευτήρια και έφερε σαν παράδειγμα κατάδικο στις φυλακές, επισημαίνοντας ότι στόχος της αποφασισθείσας διαδικασίας είναι να εκλείψει το φαινόμενο κρατούμενοι ή κατάδικοι να επικαλούνται λόγους υγείας για να μεταφέρονται σε κρατικά νοσηλευτήρια.

Οι συγκεκριμένοι Κανονισμοί έχουν ως σκοπό την ιατρική περίθαλψη των κρατουμένων και αυτή θα πρέπει να παρέχεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου και των Κανονισμών των Φυλακών, αλλά και του Νόμου που ρυθμίζει την παροχή των Ιατρικών Υπηρεσιών και το Νόμο που κατοχυρώνει την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών.

Σχέδιο παραπομπής ασθενών. Περαιτέρω, η σύγκληση Ιατροσυμβουλίου νομιμοποιείται και για την παραπομπή ασθενούς, όταν οι υπηρεσίες δεν προσφέρονται στο Δημόσιο Τομέα ή δεν προσφέρονται μέσα στα χρονικά όρια από ιατρικής άποψης που επιβάλλει η κατάσταση της υγείας του ασθενούς, σύμφωνα με το Σχέδιο που δημοσιεύτηκε στις 7.12.2012. Ειδικότερα, ρυθμίζεται η σύγκληση της Επιτροπής Ειδικών Ιατρών (Ιατροσυμβούλιο), η οποία γίνεται μετά από αίτημα που υποβάλλεται είτε από τον ίδιο τον ασθενή (όπως στην παρούσα), είτε από τον ειδικό για την περίπτωση θεράποντα ιατρό, στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας.

Ερώτημα: Έχει ο κρατούμενος τα ίδια δικαιώματα που έχει κάθε ασθενής; Η απάντηση, μπορεί να αναζητηθεί στο Νόμο που κατοχυρώνει την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενών, όπου ο ασθενής και ο κατάδικος έχουν το ίδιο δικαίωμα σε φροντίδα από ειδικούς ιατρούς. Ως ασθενής, ορίζεται κάθε φυσικό

πρόσωπο που πάσχει από οποιαδήποτε ασθένεια ή στον οποίο παρέχεται φροντίδα υγείας και δεν γίνεται διάκριση αν αυτός είναι κρατούμενος ή όχι.

Στο άρθρο 4 του Νόμου αναφέρεται ότι κάθε ασθενής έχει το δικαίωμα σε φροντίδα υγείας, όπως αρμόζει στις ανάγκες της υγείας του, δηλαδή έχει δικαίωμα ιατρικής φροντίδας από ιατρό ειδικοτήτων, καθώς επίσης να έχει καλής ποιότητας υγεία.

Οποιαδήποτε διάκριση των δικαιωμάτων των κρατούμενων ασθενών στις Φυλακές, από τα δικαιώματα των άλλων ασθενών να εξετάζονται από Ιατροσυμβούλιο στις περιπτώσεις που απαιτούνται εξειδικευμένες ιατρικές υπηρεσίες και ή υπηρεσίες που δεν προσφέρονται από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες, πέραν από το γεγονός ότι τελούν υπό κράτηση, θα συνιστούσε παράβαση του υπό αναφορά Νόμου και παράβαση συνταγματικά κατοχυρωμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ζωής και της ίσης μεταχείρισης.

Συνεπώς, ο Ιατρικός Λειτουργός δεν μπορεί να εξετάσει ή να γνωματεύσει για την κατάσταση της υγείας ασθενούς, όταν απαιτείται η παροχή εξειδικευμένων ιατρικών υπηρεσιών και ειδικότερα να γνωματεύσει σε αντίθεση με τις τέσσερις εκθέσεις του Ιατροσυμβουλίου.

Στο ίδιο ερώτημα απάντηση μπορεί να αναζητηθεί και από τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό των Φυλακών. Στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό των Φυλακών του Συμβουλίου της Ευρώπης, αναφέρεται ότι «φυλακισμένος που αιτείται εξειδικευμένη θεραπεία (specialist treatment) θα πρέπει να παραπέμπεται σε εξειδικευμένη κλινική ή σε δημόσιο νοσηλευτήριο, όταν η συγκεκριμένη θεραπεία δεν προσφέρεται στις Φυλακές».

Καθοριστικός, ακόμη και σε αυτούς τους Κανονισμούς, είναι ο ρόλος του Ιατροσυμβουλίου, όπου ως το ανώτερο Συμβούλιο, αποφασίζει οριστικά για την παραπομπή του κρατούμενου ή όχι. Ειδικότερα αναφέρεται ότι, σε περίπτωση που ο Διευθυντής Φυλακών διαφωνεί με την σύσταση του Ιατρικού Λειτουργού των Φυλακών, τότε δύναται να ζητήσει άμεσα έκθεση από την ανώτερη αυθεντία (higher authority) που είναι το Ιατροσυμβούλιο.

Συνεπώς, σε τι αποσκοπεί η αμφισβήτηση των εκθέσεων του Ιατροσυμβουλίου το οποίο, συγκλήθηκε νόμιμα σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και αποφάσισε την παραπομπή του κρατούμενου σε εξειδικευμένο ιατρικό κέντρο; Πως είναι δυνατό, ο ιατρικός λειτουργός που έχει οριστεί στις Φυλακές να αμφισβητεί την γνώμη Ιατροσυμβουλίου που αποτελεί την ανώτερη ιατρική αυθεντία στο τόπο μας;

Η ίδια πρακτική όπως την έχω περιγράψει ακολουθείτο μέχρι πρόσφατα, πριν την γνωμάτευση της Εισαγγελέως. Η πρακτική αυτή, ακολουθήθηκε σε πολυάριθμες περιπτώσεις κρατουμένων, οι οποίοι ζήτησαν να παραπεμφθούν σε νοσηλευτήρια. Η πρακτική αυτή ακολουθήθηκε και στην συγκεκριμένη περίπτωση με την επιστολή της Διευθύντριας Φυλακών προς την Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας με ημερομηνία 22.5.2017.

Αν κριθεί σκόπιμο μπορεί να γίνει αναφορά σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπου κατάδικοι μετά από έκθεση του Ιατροσυμβουλίου είχαν παραπεμφθεί, είτε σε δημόσια νοσηλευτήρια είτε σε ιδιωτικές κλινικές για μεγάλες περιόδους.

Επισημαίνεται ότι κατάδικοι είχαν παραπεμφθεί με απόφαση του Ιατροσυμβουλίου, και όχι μετά από απόφαση του ιατρικού λειτουργού, σε δημόσιο ή ιδιωτικό νοσηλευτήριο στην Κύπρο ή και στο εξωτερικό, ώστε να τύχουν της αναγκαίας από το Ιατροσυμβούλιο εξειδικευμένης θεραπείας ή εγχείρησης, όπου η παραμονή τους ήταν μικρής ή μεγάλης χρονικής περιόδου. Σε κάθε περίπτωση το Ιατροσυμβούλιο συγκλήθηκε είτε μετά από αίτημα του ασθενή είτε μετά από έκθεση του θεράποντος ιατρού.

Συμπέρασμα. Η συμμετοχή στο Ιατροσυμβούλιο, ιατρών διαφόρων ειδικοτήτων, όπως είναι οι διευθυντές κλινικών, αποτελούν την ανώτερη ιατρική αυθεντία στο τόπο μας για να αποφασίσουν, με την πλέον δυνατή βεβαιότητα, το βαθμό και την έκταση της αναγκαίας θεραπευτικής αγωγής και αν αυτή θα μπορούσε να προσφερθεί από τις κυβερνητικές ιατρικές υπηρεσίες.

Τέλος, και ίσως το σπουδαιότερο, η υιοθέτηση των απόψεων που εκφράζονται, θα επιτρέψει καταχρήσεις, τόσο για την παραπομπή κρατουμένων σε νοσηλευτήρια, όσο και για τη στέρηση του δικαιώματος κρατουμένων να τύχουν της αναγκαίας ιατρικής φροντίδας.

Η εισήγηση μου είναι, να μην οδηγήσουμε τα πράγματα σε λανθασμένες πρακτικές σε βάρος των δικαιωμάτων των κρατουμένων ασθενών. Η απόφαση ενός ιατρικού λειτουργού δεν μπορεί να θέτει υπό την αίρεση του την απόφαση ενός ιατροσυμβουλίου. Θα οδηγηθούμε σε καταστάσεις ανεπιθύμητες και επικίνδυνες για την υγεία τους.

Αρμοδιότητα Υπουργού να εποπτεύει

Κατ' αρχή θέλω να διευκρινίσω ότι, έχοντας υπόψη τις πρόνοιες του Κανονισμού 72 και ειδικότερα της παραγράφου (1), τις εκθέσεις και το περιεχόμενο των γνωματεύσεων του Ιατροσυμβουλίου, που ήταν το μόνο αρμόδιο να αποφασίσει για την παραπομπή, και την εγκριτική αρμοδιότητα του Διευθυντή Φυλακών με την οποία είχε υποχρέωση να εγκρίνει την παραπομπή, αφού συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του Κανονισμού της παραγράφου (1), προβήκαμε σε συστάσεις, προτροπές και τέλος οδηγίες για συμμόρφωση με την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου.

Ειδικότερα με τις επιστολές:

- 15.5.2017: ζητήθηκαν οι απόψεις της Διευθύντριας Φυλακών για τον περαιτέρω χειρισμό του θέματος μετά την 3^η έκθεση του Ιατροσυμβουλίου.
- 19.5.2017: υπό το φως της γνωμάτευσης του Ιατροσυμβουλίου (εννοείται η 4^η έκθεση) έγινε παράκληση όπως δοθεί η απαιτούμενη έγκριση για παραπομπή του κρατούμενου, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 72(1).
- 22.5.2017: έγινε παράκληση όπως αρχίσει η διαδικασία παραπομπής του κρατούμενου και όπως εξεταστεί ο χώρος για να κηρυχθεί το δωμάτιο ως φυλακή.

- 24.5.2017: παρακλήθηκε το Τμήμα Φυλακών να αρχίσει τη διαδικασία, αφού παρατηρήθηκε από μέρους του αδικαιολόγητη καθυστέρηση·
- 25.5.2017: δόθηκαν οδηγίες για να εφαρμοστεί η παράγραφος (1) του Κανονισμού 72, σύμφωνα με την έκθεση του Ιατροσυμβουλίου που είναι το μόνο αρμόδιο για να κρίνει τα ιατρικά θέματα. Το Ιατροσυμβούλιο είναι το μόνο αρμόδιο να αποφασίσει επί του θέματος και ο Κανονισμός 72(1) ο εφαρμοστέο·
- 30.5.2017: Ακόμη και στις 30/5 έγινε παράκληση όπως προχωρήσουν με τη διευθέτηση της μετακίνησης του κρατουμένου ως η απόφαση του Ιατροσυμβουλίου, αφού είχαν διευθετηθεί όλα τα ζητήματα που είχαν εγερθεί.

Όλες οι ενέργειες του Υπουργείου, υποβολή άποψης – προτροπές – παρακλητικές παραιτήσεις – οδηγίες, είχαν μια εξελικτική διαβάθμιση και εντάσσονται πλήρως στις εποπτικές αρμοδιότητες του Υπουργού, περιλαμβανομένης της οδηγίας για να εφαρμοστεί ο συγκεκριμένος Κανονισμός, καθώς επίσης εντάσσονται στην αρμοδιότητα του Γενικού Διευθυντή να ασκεί έλεγχο νομιμότητας των πράξεων ή οφειλόμενων ενεργειών όταν πρόκειται για εγκριτική αρμοδιότητα του οργάνου και όχι αποφασιστική.

Αναφορικά με τη επιστολή του Γενικού Διευθυντή προς την Γ.Δ. του Υγείας ημερομηνίας 8.5.2017, πρόκειται για διευκρινιστική επιστολή ως προς την 2^η έκθεση του ιατροσυμβουλίου και η διευκρίνιση ήταν αναγκαία για σκοπούς εφαρμογής του Κανονισμού, αφού θα έπρεπε να γνωμοδοτήσει σε πιο ιατρικό κέντρο θα ενδεικνυόταν από αυτό για να παραπεμφθεί.

Με την επιστολή μου ημερ. 16.5.2017 ζήτησα από το Ιατροσυμβούλιο, προς διευκρίνιση της προηγούμενης έκθεσής του, να γνωματεύσει αν η απαιτούμενη θεραπεία και αποκατάσταση στο βαθμό που αυτή είχε κριθεί αναγκαία από το Ιατροσυμβούλιο, δεν μπορούσαν να προσφερθούν από τις Κυβερνητικές Ιατρικές Υπηρεσίες, γιατί η επιλογή του Μελάθρου Αγωνιστών που είχαν εισηγηθεί, ως του

πλέον κατάλληλου ιατρικού κέντρου, δεν μπορούσε να ικανοποιηθεί αν οι θεραπείες αυτές θα μπορούσα να προσφερθούν από δημόσιο νοσηλευτήριο.

Διερωτώμαι πραγματικά γιατί κάποιιοι έχουν επιφυλάξεις, αν θα έπρεπε να ζητηθούν οι υπό αναφορά διευκρινίσεις, όταν πρόκειται για θέματα που σχετίζονται με την υγεία κάποιου πολίτη της Δημοκρατίας, έστω και αν είναι κρατούμενος; Τι θα συνέβαινε αν η γνωμάτευση του Ιατροσυμβουλίου δεν αφορούσε κρατούμενο στις Φυλακές, δεν θα έπρεπε ζητηθούν διευκρινίσεις, ώστε να γνωρίζουν για την αναγκαία θεραπεία, που όπως σημειώνει και ο Γενικός Ελεγκτής στην έκθεσή του, η κατάσταση της υγείας του ήταν σοβαρή σε σημείο μάλιστα που 1 στους 10 πάσχοντες τελικά εμφανίζουν κάποιας μορφής αναπηρία;

Σε αναφορά στους ισχυρισμούς, ότι η Διευθύντρια Φυλακών υποχρεώθηκε να απεμπολήσει την εξουσία της ή ότι της επιβλήθηκε η απόφαση, επικαλούμενη τις διαφωνίες που έχει εκφράσει γραπτώς σε επιστολές της, κρίνω αναγκαίο να επισημάνω ότι, εκτός από τη διαφωνία της με το περιεχόμενο των εκθέσεων του Ιατροσυμβουλίου, δεν ηγέρθηκε από μέρους της οποιαδήποτε διαφωνία σε σχέση με την αρμοδιότητα του Ιατροσυμβουλίου ή αν την απόφαση για παραπομπή θα έπρεπε να λάβει ο ιατρικός λειτουργός, ή αν παράνομα και αναρμόδια έγινε η σύγκληση του Ιατροσυμβουλίου, ή αν η αποφασιστική αρμοδιότητα ανήκε στη ίδια την Διευθύντρια.

Συνεπώς, οι οδηγίες δόθηκαν γιατί αναρμόδια αμφισβητείτο η απόφαση του Ιατροσυμβουλίου και παρατηρείτο κωλυσιεργία στην έναρξη μιας διαδικασίας που η αρμοδιότητα του Διευθυντή, υπό το φως της έκθεσης του Ιατροσυμβουλίου, ήταν δέσμια, δηλαδή θα έπρεπε να εγκρίνει την παραπομπή του κρατούμενου.

Η εκ του Νόμου και του Συντάγματος αρμοδιότητα του Υπουργού. Με πλήρη σεβασμό στη γνώμη της Εισαγγελέως της Δημοκρατίας, αλλά και στην έκθεση του Γενικού Ελεγκτή, αναφορικά με την αρμοδιότητα του Υπουργού, επιτρέψτε μου να υπομνήσω τις πρόνοιες του Άρθρου 58(2)(α) του Συντάγματος και του άρθρου 18 του περί Φυλακών Νόμου, από τις οποίες προκύπτει η αρμοδιότητα του

Υπουργού να εποπτεύει την ευθύνη της Διεύθυνσης των Φυλακών για τον έλεγχο, την επίβλεψη και γενικά τη διοίκηση των Φυλακών.

Σύμφωνα με το Άρθρο 58(2)(α) η εξουσία του Υπουργού περιλαμβάνει,

- την εκτέλεση των νόμων που είναι σχετικοί με τις αρμοδιότητες του Υπουργείου του, και
- την διοίκηση όλων των ζητημάτων και υποθέσεων που εμπíπτουν κατά τα γενικώς κρατούντα στην αρμοδιότητα του Υπουργείου του.

Οι αρμοδιότητες και εξουσίες Υπουργού αποτέλεσαν αντικείμενο πολλών αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Ενδεικτική είναι η απόφαση της Ολομέλειας στην υπόθεση **Υπουργού Δικαιοσύνης ν Κωνσταντινίδη (1996) 3ΑΑΔ 206**, η οποία επαναλαμβάνεται και στην απόφαση της Ολομέλειας **Αντώνης Αντωνίου ν Γενικού Εισαγγελέα, Πολ. Εφεση 116/16 ημερ. 8/7/2016**. Σύμφωνα με τη νομολογία είναι αποδεκτό ότι το Σύνταγμα μας δεν απαγορεύει στον Υπουργό να ασκεί οποιαδήποτε διοικητική λειτουργία. Στην απουσία τέτοιου συνταγματικού περιορισμού εναπόκειται στον Νομοθέτη να κατανέμει στον Υπουργό διοικητικές αρμοδιότητες.

Και το Δικαστήριο επί του προκειμένου κατέληξε ότι δεν απαγορεύεται από το Σύνταγμα να ασκεί το Υπουργικό Συμβούλιο ή ο Υπουργός οποιαδήποτε διοικητική λειτουργία. Η μόνη περίπτωση που μπορεί να αποκλειστεί η άσκηση διοικητικής λειτουργίας από Υπουργό, είναι όπως αναφέρει «αποκλείονται από του να ασκούν εξουσία όπου εκ του Συντάγματος αυτή ανήκει σε άλλο όργανο άσκησης διοικητικής λειτουργίας». Περαιτέρω επισήμανε ότι «στην απουσία τέτοιου συνταγματικού περιορισμού, εναπόκειται στο νομοθέτη να κατανείμει διοικητικές αρμοδιότητες, τηρουμένης βέβαια της αρχής της διάκρισης των εξουσιών», δηλαδή αν δεν προσκρούει σε ρητή διάταξη του Συντάγματος, όπως είναι οι διατάξεις του Συντάγματος για την Δημόσια Υπηρεσία (ΕΔΥ).

Στην προκειμένη περίπτωση ποια είναι η αρμοδιότητα του Υπουργού. Ανατρέχοντας στις διατάξεις του περί Φυλακών Νόμου, θα διαπιστώσουμε ότι

σύμφωνα με το άρθρο 18 ο Υπουργός έχει αρμοδιότητες διοικητικές και συγκεκριμένα εποπτεύει τον Διευθυντή Φυλακών που είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο, την επίβλεψη και γενικά την διοίκηση των Φυλακών.

Αναρμόδια αμφισβήτησαν την έκθεση του Ιατροσυμβουλίου. Η εγκριτική αρμοδιότητα του Διευθυντή για μεταφορά του κρατούμενου στο συγκεκριμένο Ιατρικό Κέντρο ήταν αποτέλεσμα της απόφασης του Ιατροσυμβουλίου και αφού συνέτρεχαν όλες οι προϋποθέσεις της παραγράφου (1) του Κανονισμού 72, δημιουργείτο υποχρέωση, έγκριση της παραπομπής του και δεν συνιστούσε επιβολή από μέρους του Υπουργού.

Έχοντας υπόψη ότι, η αρμοδιότητα του Διευθυντή Φυλακών περιοριζόταν να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την παραπομπή, δεν μπορούσε να αμφισβητηθεί το περιεχόμενο της απόφασης του Ιατροσυμβουλίου, το οποίο είχε υποχρέωση να διασφαλίσει το ανθρώπινο δικαίωμα παροχής ιατρικής φροντίδας στο κατάδικο, με τον ίδιο τρόπο που διασφαλίζεται για τον κάθε ασθενή.

Επιστολές Υπουργείου για εφαρμογή του Κανονισμού. Ως Υπουργείο προβήκαμε κατά σειρά στις ακόλουθες ενέργειες: (α) αρχικά ζητήθηκαν οι απόψεις του Διευθυντή Φυλακών, (β) μετά, υπό το φως της έκθεσης του Ιατροσυμβουλίου, υποδείχθηκε ο εφαρμοστέος Κανονισμός, (γ) στη συνέχεια έγινε παράκληση για να αρχίσει η διαδικασία παραπομπής και μετά δόθηκαν οδηγίες να αρχίσει η διαδικασία παραπομπής, καθώς και να υποδειχθεί ο χώρος που θα κηρυχθεί ως φυλακή, (δ) ακολούθως δόθηκαν οδηγίες να εφαρμοστεί ο Κανονισμός 72(1) και (ε) τέλος έγινε παράκληση να προχωρήσουν με τη διευθέτηση της μετακίνησης του κατάδικου ως η απόφαση του Ιατροσυμβουλίου.

Όλες οι ενέργειες του Υπουργείου, άποψη – προτροπές – παραινέσεις – οδηγίες, είχαν μια εξελικτική διαβάθμιση και εντάσσονται πλήρως στις εποπτικές αρμοδιότητες του Υπουργού, περιλαμβανομένης της οδηγίας για να εφαρμοστεί ο συγκεκριμένος Κανονισμός, που εντάσσεται στην αρμοδιότητα του Υπουργού να εποπτεύει την ορθή εφαρμογή του Νόμου.

Οι αρμοδιότητες του Υπουργού δεν υπόκεινται στο ιεραρχικό έλεγχο του άρθρου 18 του Ν. 158/89. Λανθασμένα υποστηρίζεται ότι οι πρόνοιες του άρθρου 18 του περί Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου, που ρυθμίζουν τις εξουσίες του ιεραρχικά προϊστάμενου να ελέγχει τον υφιστάμενο του εφαρμόζονται κατά αναλογία και κατά την εποπτεία του Υπουργού.

Το άρθρο αυτό αναφέρεται σε ιεραρχικό προϊστάμενο διοικητικό όργανο, το οποίο ασκεί έλεγχο νομιμότητας του υφιστάμενου του οργάνου. (Βλέπε ερμηνεία των όρων «όργανο» και διοικητικό όργανο» - βλ. επίσης βιβλίο Ν. Χαραλάμπους.).

Εν προκειμένω, ο Υπουργός δεν εντάσσεται στη διοικητική δομή του Υπουργείου, έχει μόνο τις συγκεκριμένες αρμοδιότητες που του αναγνωρίζονται στο Νόμο (άρθρο 18) και δεν μπορεί να θεωρείται, ούτε κατά αναλογία, ότι λειτουργεί ως ιεραρχικά προϊστάμενος προς υφιστάμενο του.

Ανεξαρτήτως αυτών, το περιεχόμενο των επιστολών δεν είχαν τη μορφή επιβολής, αλλά προτροπής ή παραίνεσης ή οδηγίας προς τη διεύθυνση των Φυλακών, από το καθ' ύλην αρμόδιο πρόσωπο που είναι ο Υπουργός σύμφωνα με τις εποπτικές αρμοδιότητες που του παραχωρούνται από το άρθρο 18 του Νόμου, στα πλαίσια της διοικητικής λειτουργίας που του αναγνωρίζεται από το Άρθρο 58(2)(α) του Συντάγματος.

Ορθά δόθηκαν οδηγίες, ως αποτέλεσμα των αρμοδιοτήτων του Διευθυντή στον Κανονισμό 72.

Όπως έχω ήδη επεξηγήσει, σύμφωνα με τον Κανονισμό 72, ο Διευθυντής έχει αρμοδιότητα να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου και δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα, ώστε να μπορεί να την τροποποιήσει ή και να την αναθεωρήσει. Μάλιστα, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της παραγράφου (1) ο Διευθυντής υποχρεούται να εγκρίνει την απόφαση για παραπομπή του κρατούμενου.

Για να στοιχειοθετηθεί ο ισχυρισμός ότι η απόφαση για μεταφορά του κατάδικου επιβλήθηκε στη Διεύθυνση ή αυτή απεμπόλησε την εξουσία της, θα έπρεπε ο Κανονισμός να παρείχε στη Διεύθυνση διακριτική ευχέρεια να αποφασίζει η ίδια την παραπομπή του κατάδικου σε ιδιωτική κλινική και όχι να περιορίζεται στην έγκριση ή μη έγκριση της απόφασης του Ιατροσυμβουλίου. Συνεπώς ουδεμία επιβολή υπήρξε στη Διεύθυνση των Φυλακών, αφού δεν είχε αρμοδιότητα να αποφασίσει για την παραπομπή του κατάδικου σε ιδιωτική κλινική. Ούτε παρέμβαση μπορεί να στοιχειοθετηθεί, όταν η αρμοδιότητα από τον Κανονισμό καθίσταται δέσμια και η έγκριση είναι τυπική στις περιπτώσεις που συντρέχουν οι προϋποθέσεις του Κανονισμού, όπως συμβαίνει στην παρούσα περίπτωση.

Συνεπώς ορθά δόθηκαν οδηγίες στη Διεύθυνση των Φυλακών, όταν αναρμοδίως αμφισβητείτο το περιεχόμενο των εκθέσεων του Ιατροσυμβουλίου, όταν προβάλλονταν ισχυρισμοί περί αδυναμίας παροχής ασφάλειας στην ιδιωτική κλινική, παρά τη γνωμάτευση του τέως Γενικού Εισαγγελέα, ημερ. 13.4.2011, ότι «είναι υποχρέωση της Πολιτείας να μεριμνήσει ώστε κατά τη διάρκεια της παραμονής του (κατάδικου) στη ιδιωτική κλινική, να κρατείται κάτω από συνθήκες ασφάλειας», ή όταν γινόταν επίκληση του κόστους της αναγκαίας ασφάλειας, το οποίο δεν θα διέφερε από οποιαδήποτε άλλη περίπτωση που παρέχεται ασφάλεια εκτός φυλακών, παρά μόνο τα πρόσθετα έξοδα διακίνησης, περίπου €3.500 μηνιαίως.

Δεν λήφθηκαν υπόψη οι ευθύνες του Κράτους και του Υπουργού. Επιπρόσθετα, δεν λήφθηκαν υπόψη οι τυχόν ευθύνες σε περίπτωση που ο Υπουργός δεν ασκούσε τον εποπτικό του ρόλο, όπως αυτός ρυθμίζεται στο άρθρο 18 του Νόμου. Η ευπαίδευτος Εισαγγελέας και ο Γενικός Ελεγκτής, δεν αναλογίστηκαν τις ευθύνες της Δημοκρατίας και τις τυχόν ποινικές ευθύνες του Υπουργού, αφού γνώριζε τους κινδύνους που πιθανόν να διέτρεχε ο κρατούμενος και περιγράφονται στην έκθεση του Ιατροσυμβουλίου και επισημαίνονται και στη έκθεση του Γενικού Ελεγκτή.

Λανθασμένα κρίθηκε ότι η αρμοδιότητα για παραπομπή σε ιδιωτική κλινική ανατέθηκε στο Διευθυντή Φυλακών από τον Κανονισμό 72.

Με βάση τη γραμματική και τελεολογική ερμηνεία των λέξεων που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης στον Κανονισμό 72, η αρμοδιότητα που παρέχεται στο Διευθυντή είναι μόνο να εγκρίνει ή να μην εγκρίνει την απόφαση για παραπομπή και η αποφασιστική αρμοδιότητα για την παραπομπή κρατούμενου σε ιδιωτική κλινική ανήκει στον Ιατρικό Λειτουργό ή στο Ιατροσυμβούλιο, όπως έχω ήδη επεξηγήσει.

Η άποψη ότι ο Διευθυντής έχει αρμοδιότητα να αποφασίζει για την παραπομπή κρατούμενου σε ιδιωτική κλινική, δυνατό να οδηγήσει σε παράλογα αποτελέσματα όταν το Ιατροσυμβούλιο ή ακόμη και ο Ιατρικός Λειτουργός αποφασίσουν, για λόγους θεραπείας, την παραπομπή του κρατούμενου σε ιδιωτική κλινική και ο Διευθυντής δεν συμφωνεί, όχι για τους λόγους που επιτρέπεται να μην εγκρίνει την παραπομπή, αλλά γιατί δεν συμφωνεί με την αναγκαιότητα της θεραπείας. Η ερμηνεία του Κανονισμού δεν μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση με άλλα δικαιώματα που διασφαλίζει το Σύνταγμα, όπως είναι το δικαίωμα για θεραπεία από κατάλληλο ιατρό.

Τέτοιες απόψεις που ερμηνεύουν το Κανονισμό, και κάθε Νόμο, δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές, όχι μόνο γιατί δεν συνάδουν με τις ρητές πρόνοιες του, αλλά και γιατί οδηγούν σε παράλογα αποτελέσματα, όπως είναι ο Διευθυντής να αποφασίζει για την αναγκαία θεραπεία του κρατούμενου ή ακόμη ο ιατρικός λειτουργός χωρίς ειδικότητα, να γνωματεύει περί της υγείας πολίτη σε αντίθεση με το εξειδικευμένο Ιατροσυμβούλιο.

Είναι αρχή του ερμηνευτικού δικαίου ότι οι Κανονισμοί, όπως και ο Νόμος, για σκοπούς ερμηνείας διαβάζονται στην ολότητα τους (βλ. ***Τριανταφυλλίδης κ.α. ν. Δημοκρατίας (1993) 3 Α.Α.Δ 429***). Σκοπός της ερμηνείας των νόμων είναι η ανεύρεση της πρόθεσης του νομοθέτη μέσα από το κείμενο του Νόμου. Η ερμηνεία πρέπει να είναι τέτοια που να μην οδηγεί σε παράλογα αποτελέσματα αλλά στη λειτουργικότητα των Νόμων (βλ. ***Π.Δ. Δαγτόγλου «Γενικό Διοικητικό***

Δίκαιο» (Τέταρτη Αναθεωρημένη Έκδοση) σελ.132 επ.). Αποτελεί βασική ερμηνευτική αρχή ότι όπου το λεκτικό του Νόμου είναι καθαρό και σαφές πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τη φυσική και συνηθισμένη του έννοια γιατί αυτό το λεκτικό εκφράζει με τον καλύτερο τρόπο την πρόθεση του νομοθέτη (βλ. **Maxwell on the Interpretation of Statutes, 10^η Έκδοση, σελ. 2,** και **Southfields Industries Ltd v. Δήμου Λευκωσίας (1995) 3 A.A.Δ. 59**).

Τρίτη κατά σειρά γνωμάτευση

Όσον αφορά την τρίτη κατά σειρά γνωμάτευση, με όλο το σεβασμό, αυτή είναι άνευ αντικειμένου αφού στη υπό αναφορά περίπτωση τυγχάνει εφαρμογής ο Κανονισμός 72(1).

4. ΚΟΣΤΟΣ

Κατά τη συζήτηση του θέματος έγινε ιδιαίτερη αναφορά στο κόστος που θα προκύψει λόγω της παραμονής του κατάδικου στο Μέλαθρο. Ο αρχικός υπολογισμός του κόστους που έγινε από το Τμήμα Φυλακών ήταν €480.000 ετησίως ή σε €40.000 το μήνα. Κατά τον υπολογισμό από το Τμήμα Φυλακών, λήφθηκε υπόψη τόσο ο μηνιαίος μισθός, όσο και η μηνιαία υπηρεσιακή απασχόληση για δέκα δεσμοφύλακες, ενώ για τη φρούρηση απαιτούντο μόνο οκτώ δεσμοφύλακες (2 X 4 βάρδιες το 24ώρο).

Στην έκθεση του ο Γενικός Ελεγκτής (σελ 23) που αναφέρει ότι ο τελικός υπολογισμός, που διενεργήθηκε από το Τμήμα Φυλακών σε συνεργασία με το Υπουργείο, μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους ανέρχεται σε πέραν των €270.000, είναι παραπλανητικός, αφού σε αυτό περιλαμβάνονται και οι μισθοί των δεσμοφυλάκων που είναι ήδη στο κρατικό μισθολόγιο. Το κόστος που έχουμε συμφωνήσει με το λογιστήριο του Τμήματος Φυλακών, δεν είναι το ποσό των €36.188 μηνιαίως, όπως αυτό αναφέρεται στον Πίνακα της έκθεσης. Η αναφορά της Διευθύντριας ότι τα έξοδα φρούρησης του ανέρχονται σε €40.000 δεν υποστηρίζεται από την κοινή εκτίμηση των λογιστηρίων. Η συμφωνημένη εκτίμηση διαβιβάστηκε στο Τμήμα Φυλακών και δεν υπήρξε οποιαδήποτε αντίδραση, γι'

αυτό είναι με έκπληξη που διαβάζω όσα γράφονται στην έκθεση του Γενικού Ελεγκτή.

Δηλαδή λανθασμένα κατά τον υπολογισμό του κόστους, υπολογίζεται τόσο ο μηνιαίος μισθός των δεσμοφυλάκων όσο και η υπερωριακή απασχόληση που θα ελάμβαναν οι δεσμοφύλακες που θα εκτελούσαν τα καθήκοντα τους στις Κεντρικές Φυλακές. Δηλαδή για τον ίδιο χρόνο εργασίας υπολογίστηκε τόσο ο μισθός, όσο και η υπερωριακή απασχόληση.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, όταν ενημερώθηκε για τον υπό αναφορά υπολογισμό, ανέθεσε στη Προϊσταμένη Λογίστρια του Υπουργείου τον υπολογισμό του κόστους, σύμφωνα με τον οποίο το συνολικό κόστος ήταν €24.800 και όχι €40.000 το μήνα. Υπολογίζοντας τη δαπάνη για υπερωριακή απασχόληση οκτώ δεσμοφυλάκων, που αντιστοιχεί με τον χρόνο φύλαξης κάθε κατάδικου που βρίσκεται εκτός των Φυλακών, και μετά από συνεννόηση με τον λογιστή του Τμήματος Φυλακών υπολόγισαν το κόστος σε €21.284 το μήνα.

Η ίδια δαπάνη θα πρέπει να υπολογίζεται για κάθε περίπτωση κρατούμενου που παρέμεινε ή θα παραμείνει σε δημόσιο νοσοκομείο ή ιδιωτική κλινική, ενώ το επιπρόσθετο κόστος είναι μόνο €3.500. Κάθε κρατούμενος, ο οποίος παραμένει εκτός των φυλακών για σκοπούς θεραπείας, είτε σε δημόσιο νοσηλευτήριο είτε σε ιδιωτική κλινική στην περιοχή Λευκωσίας, η δαπάνη που θα απαιτείτο για την ασφάλεια του θα ανερχόταν στις €21.284 το μήνα. Τέτοια θα ήταν η δαπάνη αν τελικά ο υπό αναφορά κρατούμενος παραπεμπόταν σε ιδιωτική κλινική στη Λευκωσία, με βάση τον Κανονισμό 72(2), όπως ήταν και η εισήγηση στις γνωματεύσεις της Εισαγγελέως ή εξ' αντιδιαστολής αναφέρεται στην έκθεση του Γενικού Ελεγκτή (σελ 38). Η μόνη διαφορά είναι η πρόσθετη επιβάρυνση που θα προκύψει, λόγω της παραπομπής του στο Μέλαθρο, που υπολογίζεται στο ποσό των €3.500.

Βέβαια αν η παραπομπή γίνει στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, εκτός από το κόστος της ασφάλειας που υπολογίστηκε σε €21.284 το μήνα, θα πρέπει να

υπολογιστεί και το κόστος θεραπείας και παραμονής του κρατούμενου στο Νοσοκομείο.

Επειδή στην έκθεση του Γενικού Ελεγκτή γίνεται αναφορά σε διασπάθιση δημοσίου χρήματος και ότι συνιστά παραβίαση της υποχρέωσης τήρησης των αρχών της χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης, πιστεύω ότι εννοεί την διασπάθιση λόγω της παραπομπής του στο Μέλαθρον και όχι σε ιδιωτική κλινική στη Λευκωσία, που αυτή υπολογίζεται σε €3.500 μηνιαίως Σε περίπτωση που παραπεμπόταν στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας τότε η δαπάνη και ή το κόστος για το Κράτος θα ήταν μεγαλύτερη από ότι κοστίζει η παραμονή του στο Μέλαθρον.

Οποιοσδήποτε άλλος υπολογισμός της διασπάθισης δημοσίου χρήματος, ο οποίος θα συνδέεται με την αναγκαιότητα της παρεχόμενης θεραπείας, έστω και αν γι' αυτή υπάρχει γνωμάτευση Ιατροσυμβουλίου, θα είναι ενάντια στην υποχρέωση παροχής ιατρικής φροντίδας σε όσους αυτή κρίνεται αναγκαία και είναι δικαιούχοι. Δηλαδή, στα πλαίσια αυτά θα αξιολογείται και η γνωμάτευση του Ιατροσυμβουλίου κατά πόσο ορθά έκρινε ότι είναι αναγκαία η προτεινόμενη θεραπεία; Αυτό είναι αντίθετο με την πολιτική της εκάστοτε Κυβέρνησης να καθορίζει το πλαίσιο παροχής ιατρικής φροντίδας στη Δημοκρατία.

Είναι πολλές οι περιπτώσεις για τις οποίες το Κράτος έχει επωμιστεί παρόμοιο κόστος παραμονής κρατούμενου, εκτός των Φυλακών, είτε στο δημόσιο νοσοκομείο είτε σε ιδιωτική κλινική. Αν υποθέσουμε ότι για κάθε μήνα θα δαπανώνται €21.284, τότε ο Α κατάδικος που έκανε 6 μήνες στην ιδιωτική κλινική κόστισε €127.704, ενώ ο Β που έκανε 8 μήνες κόστισε €170.274, ο Γ που παρέμεινε σε δημόσιο νοσοκομείο για περίοδο 12 μηνών κόστισε €255.408 επιπλέον τα νοσήλια και για περίοδο 30 μηνών κόστισε €635,520.

Παρόλα αυτά, η μόνη περίπτωση που η Ελεγκτή Υπηρεσία, μέχρι σήμερα, ασχολήθηκε με τα έξοδα ασφάλειας και νοσηλείας κρατούμενου εκτός των Φυλακών, ήταν πριν 13 χρόνια, όταν κατάδικος νοσηλεύτηκε σε δημόσιο νοσοκομείο. Στην παρούσα περίπτωση του κατάδικου που νοσηλεύεται εκτός

Φυλακών, υπολογίστηκε ως κόστος η υπερωριακή απασχόλησης των οκτώ δεσμοφυλάκων, ενώ επιμένουν να προστεθούν οι μισθοί τους και η αναλογία του μισθού της διοίκησης που ασχολήθηκε με το θέμα, επικαλούμενοι τις διεθνώς αποδεκτές μεθοδολογίες υπολογισμού κόστους. Σε αντίθεση με όλα αυτά, στην μοναδική περίπτωση που απασχόλησε το Γραφείο του Γενικού Ελεγκτή, για τον υπολογισμό του κόστους για την περίοδο 30 μηνών που παρέμεινε στο νοσοκομείο, λήφθηκε υπόψη μόνο η μισθοδοσία των οκτώ δεσμοφυλάκων και όχι υπερωριακή απασχόληση, και με βάση τα τότε δεδομένα, το ποσό είχε υπολογιστεί σε €327000 και τα νοσήλια σε €97000. Βέβαια με την ίδιες μεθοδολογίες υπολογισμού του κόστους, με βάση τις οποίες υπολογίζεται η αναλογία του μισθού της Διευθύντριας, θα έπρεπε να υπολογίσουν και να αφαιρέσουν, το κόστος νοσηλείας και δαπάνες που συνεπάγονται από την παραμονή του στις Φυλακές, το σύμφωνα με την Διευθύντρια ανέρχεται σε €70 ημερησίως.

Είναι η πρώτη φορά που γίνεται μια τέτοια συζήτηση αναφορικά με το κόστος ασφάλειας των κρατουμένων που παραμένουν εκτός των Φυλακών για λόγους υγείας. Θεωρώ ότι η συζήτηση για το κόστος για την ασφάλεια δεν θα έπρεπε να γίνεται γιατί αυτή συνιστά υποχρέωση της Πολιτείας και του Κράτους. Γι' αυτό ο οποιοσδήποτε έλεγχος, θα έπρεπε να περιορίζεται σε ζητήματα που καταλήγουν στην κατάχρηση της δυνατότητας παραπομπής κρατούμενου σε νοσηλευτήριο. Είναι γι' αυτό το λόγο που το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε όπως στις περιπτώσεις αυτές, η απόφαση για παραπομπή, πρέπει να λαμβάνεται, αντί από ένα ιατρικό λειτουργό - όπως γίνεται εισηγήση - να λαμβάνεται από Ιατροσυμβούλιο, στο οποίο μετέχουν πέντε ιατροί διαφορετικών ειδικοτήτων.

Ασφάλεια

Βέβαια οι προβληματισμοί της Διεύθυνσης ότι δεν υπάρχει επαρκές προσωπικό για να καλύψει τις ανάγκες ασφάλειας του κατάδικου, που θα παρέμενε εκτός των Κεντρικών Φυλακών, δεν μπορούν να αποτελέσουν λόγο μη συμμόρφωσης με την απόφαση του Ιατροσυμβουλίου. Είναι γεγονός ότι υπάρχει έλλειψη προσωπικού

στις Κεντρικές Φυλακές και είναι γι' αυτό το σκοπό που προκηρύχθηκαν 34 θέσεις δεσμοφυλάκων και προωθείται η πρόσληψη ακόμα 19.

Η υποχρέωση της Πολιτείας να παράσχει ασφάλεια σε κατάδικο που παραμένει εκτός των Φυλακών σε ιδιωτική κλινική και η αδυναμία ή δυσκολία παροχής συνθηκών ασφάλειας από πλευράς των Κεντρικών Φυλακών, αντιμετωπίστηκε με τη γνωμάτευση ημερομηνίας 13.11.2011 του τέως Γενικού Εισαγγελέα κ. Πέτρου Κληρίδη. Συγκεκριμένα, στη γνωμάτευση αναφέρεται ότι η Πολιτεία έχει υποχρέωση να μεριμνήσει ότι, κατά τη διάρκεια παραμονής κατάδικου σε Ιδιωτική Κλινική αυτός πρέπει να κρατείται κάτω από συνθήκες ασφάλειας.

Γι' αυτό η οποιαδήποτε αναφορά ότι η παραπομπή του συγκεκριμένου κατάδικου στο Ιατρικό Κέντρο που καθορίστηκε από το Ιατροσυμβούλιο θα προκαλούσε πρόβλημα στη στελέχωση των Κεντρικών Φυλακών και στην κάλυψη των βασικών λειτουργιών στα θέματα ασφάλειας, συγκρούεται με την υποχρέωση της Πολιτείας, ως υποδεικνύεται στη γνωμάτευση του τέως Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.